

Jak chtěl lid krále a co od něj asi čekal

text: čtení + Mt 6,33

j+s 2.10.2016

čtení: 1S 8,1-22

písně: 604 632 646 500 452

I. Takhle to dál nejde!

Lid neměl krále. Ani ho nepotřeboval, protože každý dělal to, co považoval za správné, píše se v bibli o pradávné etapě z dějin. Zní to jako ideál, ale samo od sebe to nejspíš moc nefungovalo, proto byl asi jednoho dne pověřen správou téhle pospolitosti kněz jménem Elí.

Bylo by skvělé, kdyby každý dělal, co považuje za správné (a kdyby se na tom shodli a kdyby to navíc bylo ve shodě s Boží vůlí) – jenže život přináší situace, kdy se to všechno komplikuje a šmoudrchá. To by se to žilo spořádaně a správně, kdyby na nás nevykukovala odnikud žádná pokušení. Jenže vykukují. Oč snazší by byla láska k bližním, kdyby nás s nimi spojovalo jen porozumění a sympatie. Jenže se setkáváme i těmi, s kým si nerozumíme nebo koho neznáme (ještě ke všemu nás někdo tu a tam ponouká k preventivní nenávisti a strachu, což však není dobrý program). Život denně přináší všelijaké těžkosti, a tak se s nimi potýkáme, jak se dá.

Nesnáze člověka někdy udolávají – až unavily i starého kněze Elího. Přestal dělat, co měl, starost o lid přenechal svým synům a ti se toho chopili jako šance ke korupci a převrácení práva. Bůh tenkrát místo Elího povolal malého Samuela (ten příběh jsme si vyprávěli). Samuel se úkolu statečně ujal, ale dnes už je starý a jeho synové opakuji zhruba to, co kdysi synové Elího. Lidi už toho mají dost, rozhlížejí se, jak se to dělá jinde, a pak si na Samuela došlápnou: “Sežeň nám někde krále, všichni už ho mají, tak ho chceme taky!”

“Nikdy jste žádného nepotřebovali!” zlobí se Samuel, ale nedají si říct. Chtějí v čele někoho jiného, než mají, to se stává, ale kde ho vzít a jaký by měl být? Portréty kandidátů by se našly na každém rohu (“chcete mě?”),

někdo by se vybrat dal, ale mnohem důležitější je otázka, co po něm vlastně chceme, co od něj čekáme a jak ho přimět, aby nepřevracel právo jak Elího či Samuelovi synové.

Samuel však neměl jen někoho vybírat, Samuel byl současně v roli šéfa, kterého už nechtěli, tak se pro začátek urazil. “Po tom všem, co jsem pro ně udělal, mě vyhazují,” stěžoval si. Ale Hospodin ho opravil: “Nezavrhlí tebe, ale mě.”

II. Nezavrhlí tebe, ale mě.

Člověk žije mezi lidmi, politika se tomu říká a míníme tím prostor pro lidské vztahy. Ten se musí chránit, aby jedni druhé neničili. Od toho bývali v dějinách korunováni panovníci nebo si někoho volíme, aby ten mezilidský prostor chránil (jak se mu to daří, je jiná věc).

Samuel se urazil, že už ho k tomu nechtějí, ale Hospodin ho upozornil, že je to ještě vážnější. “Nezavrhlí tebe, ale mě,” řekl. Ta věta znamená, že už nechtějí být lid Boží – teď už budou jenom lid. Třeba jim to bude stačit, možná začnou tvrdit, že hlas lidu je hlas Boží (neboli že pravda je to, co chce většina), možná k tomu budou zpívat “Až nás půjdou miliony” (to aby bylo jasné, že komu se to nelíbí, toho převálcujeme).

Připomíná to prastarou historku se zlatým teletem kdysi za Mojžíše: Boha nikdy nikdo neviděl, Mojžíš už se jim okoukal, tak chtěli nějakého bůžka, nejlíp pozlaceného býčka, symbol bohatství, sexu, prosperity, trvale udržitelného mládí, zdraví a úspěchu, zkrátka takový životní cíl, který vás povede a vy víte kam a navíc si na něj můžete sáhnout.

Už nechtějí patřit a sloužit neviditelnému garantovi, který jim žehná a chrání je, teď mají jiný cíl: chtějí být jako ti ostatní, dohnat je a možná předejít. Což by až tak nevadilo, kdyby si od toho neslibovali, že je to učiní šťastnými. “Že z nás král nadělá služky a otroky a kdeco nám sebere? A komu by to vadilo, jiní to mají taky tak!” pravili Samuelovi, když je varoval. Zkuste jim v tu chvíli připomenout, že mají hledat nejprve

království nebeské a jeho spravedlnost – nejspíš vám na to řeknou, že důležitá je teď hmotná situace, obchod a růst, zatímco to o tom Božím království je až nadstavba. (Možná by ještě doplnili, že zrovna dnešní doba je opravdu zlá, to je takový dovětek, který se povinně opakuje v kterýkoli čas už dobře tři tisíce let).

Samuel na to jejich nadšení kouká a tuší, že konce nemusejí být dobré. Žádný panovník vám štěstí nepřinese, lidé v moci postavení mají za úkol dohlížet na ten prostor pro mezilidské vztahy, aby se v něm dalo žít a dýchat a jedni tam neničili druhé. Samuel to možná tuší (lid asi ne), jenže je tu ještě jeden háček: Samuel tu, řekněme, mimo jiné zastupuje církev a ta (když už ne panovníci) by měla umět uznat své chyby, omyly a viny a zvát na cestu společného hledání Boží milosti a lásky. Jenže Samuelovi se do uznávání vin (vlastních či jeho synů) dvakrát nechce a tím zadělal na další malér: lidi už mu o to ani nestojí, natož o nějaké vykrucování, nestojí ani o jeho službu (či vládu), jenže co je horší, oni spolu s ním hodili přes palubu i samotnou Boží milost, ani tu už nechtějí hledat. Libují si, že odteď bude mít pravdu panovník a hotovo.

III. O jedné modlitbě

Neboť tvé je království, moc i sláva, říká se v jedné modlitbě, jenže Boží království, moc i sláva se tu v tu chvíli moc velké oblibě netěšily. Nějak se lidem asi zdálo, že teď doba žádá naléhavě něco jiného.

“Chtějí krále, mají ho mít,” řekl Samuelovi Hospodin. Samuel to lidu přetlumočil, ale varoval je přitom.

Víte, kdo jste? Vyberte si: buď jste lidé, kterým Bůh žehná, protože vás má rád a uzavřel s vámi věčnou smlouvu (všechno ostatní je vedlejší a bude vám to přidáno); nebo když chcete říct, kdo jste, ukážete, co už máte (případně, co ještě nemáte, ale chcete) a co o vás lidi říkají. Co si vyberete, první nebo druhou možnost?

“Třetí,” odvětili, “kostel je nadstavba, na kterou není kdy, doba je zlá.”

Dostali tedy krále a čekali, kdy se dostaví štěstí. A ono se občas dostavilo – ale králové na tom měli zásluhu pramalou, nežehnali jim panovníci, ale Bůh. Politici štěstí nenosí, ti mají chránit prostor mezi lidmi (někdy jim to jde, někdy ne).

Nemám v úmyslu ani v popisu práce vám radit, koho volit, to je na vás. Tady v kostele jde o víc: o ten rozměr, který by prostoru pro mezilidské vztahy (zvanému politika) neměl scházet – obrazně řečeno jde o šipku směrem k nebi: o hledání Božího království a spravedlnosti. To žádný panovník zařídit nemůže (i kdyby byl pozlacený a na podstavci). Je dnes úkol církve.) Nevyhneme se tomu, abychom přemýšleli, kam vlastně chceme směřovat, oč v životě jde na jakých hodnotách nám nejvíc záleží.

IV. Shrnutí

Za prvé: “O spravedlnost se musí usilovat v každé generaci znovu,” uvědomil si lid a otloukl to Samuelovi o hlavu. Kdo si myslí, že už budoucím generacím něco vybojoval jednou provždy, nejspíš se mýlí.

Za druhé: “Chcete blahobyť, na který se dá podívat a sáhnout – a kdybyste ho dosáhli, to jako má být cíl a smysl života? Skutečně?”

Za třetí: Víte, kdo jste? Člověk, který je milován. Někdo o vás stojí a vede vás za ruku. Boží milost je to hlavní (a to ostatní vám bude přidáno), učil lidi Ježíš.

A za čtvrté: O spravedlnost musí usilovat každý sám a vždycky znovu – ale vězte, že není v našich silách se jí zmocnit. Ukřižovaný Ježíš se stal králem tak, že ho Bůh vzkřísil – a táž cesta se nabízí i nám (právě proto, říká Ježíš, vezměte svůj kříž a následujte).

Dodejme, že Bůh, jak je z tohoto příběhu vidno, nám lidem nebrání v hledání a rozhodování, ba ani ve slepých uličkách, a přitom nás naštěstí neopouští, takže pořád máme šanci najít dobrou cestu a vrátit se na ni.